

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

Continens Armamentarium Seu Panoplima Spiritualem - Id est, Varia arma
& media ad omnis generis tentationes fortiter sustinendas, & feliciter
superandas, Ad Omnium Quidem Animarum

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1688

Pars IV. De Tentationibus circa Tribulationes occurentibus.

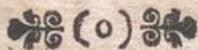
[urn:nbn:de:hbz:466:1-48377](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48377)

si Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Quia magna virtus hominum est, cognoscere malū, & firma tutela salutis est, scire, quem fugias. Hinc Alphonſus Rex, teste Ænea Silvio de dictis Alph., audiens Antonium Piconum Ordinis Eremitarum, magnum Hypocritam, jactando blasphemias in Christum & Matrem, vermiculis absumptum perijſſe, dixiſſe fertur, propterea Deum in Hypocritas tantopere sævire, quòd, dum Homines decipiunt, interponant Deum tanquam scelerū mediatorē, idèoque ut plurimūm viventes adhuc plecti in oculis hominum, quos Dei nōmine fefelliſſent, ut intelligant mortales, à talibus monstris maximè cavendum esse, quòd Deum ipsum non tantūm post mortem, sed etiam in ipsa vita indubitatum haberent ultorem.

P A R S I V.

DE TENTATIONIBUS CIRCA TRIBULATIONES OCCURRERE SOLITIS.

Duplicis generis sunt Tribulationes, corporales scilicet, & spirituales; illa sunt, per quas corpus immediatè cruciatur; hæ sunt, per quas solus animus affligitur; ab utrisque variæ oriuntur Tentationes, quæ proin per diversa capita rectiùs proponuntur.

CAPUT I.

DE TENTATIONIBVS CIRCA CORPORALES TRIBVLATIONES.

II. **H**Æ præcipuè ex morbis & doloribus corporum oriuntur; quia verò aliquæ harum tentationum sunt omnibus infirmis communes, aliquæ propriæ ijs, qui speciali morbo laborant, ideo utræque discerni, & separatim proponi debent.

§. I.

Tentatio I. Circa molestias & dolores morbi.

III. **A** Natolia devota mulier cum gravi & diuturnâ feбри afflictâ, à confessario visitaretur, queritur eidem, importabiles sibi morbi & dolorum suorum molestias videri, atque ad eò sæpe ad querelas & murmurationes contra DEUM & homines incitati; quæ ob causam remedium ab eo contra eiusmodi tentationes impatientiæ petit. Quæritur qualia sint suggerenda.

Responsio.

IV. Primò suadeat illi, ut Christi exemplum ob oculos ponat, nam in eo, ut Tertullianus l. de patientia rat, DEUS spiritum suum cum tota patientia collocavit. Hinc ipsemet per Jeremiam Thren. i. hortatur *O vos omnes, qui transitis per viam; attendite, & videte, si est dolor, sicut dolor meus.* Et si enim nullo unquam laborâsse morbo sciatur, meritò tamen vir dolorum & nostras infirmitates portâsse dicitur, quia tantum tam intenti fuerunt dolores, & cruciatus, quos in passionem pertulit, ut omnes dolores & tormenta Iesu

torum ac Martyrum longissimè superârint, ut D. Thomas 3. p. q. 64. a. 6. probat, ut meritò æger hoc exemplum ob oculos habens ad seipsum cum Latrone dicere possit: *Nos quidem iustè hac patimur, ipse vero quid fecit?*

V. Secundò illi suadeat, ut Sanctorum gravissimis & maximè diuturnis morbis afflictorum exempla ob oculos ponat, prout etiam priùs Author l. 3. de imit. lausit dicens: *Oportet te aliorum graviora ad mentem reducere, ut levius feras tua minima.* Servulus mendicus teste Narulo l. 5. c. 4. toto vitæ suæ tempore Paralyti laborabat, ita ut movere se non posset, & tamen semper in novis accessionibus gratias DEO agebat unde & Angelorum cantus in morte audivit, & odore suavissimo fragavit. S. Clara per viginti octo annos gravissimis morbis afflicta, nullum sibi dolorem molestum fuisse confessa est, postquam ex S. Francisco Christi gratiam, id est, quanti faciendum sit pati pro Christo, agnovit, ut Surius in vita 12. Jul. refert. S. Lydvina continuis triginta octo annis, extraordinarijs morbis & doloribus sic lecto affixa fuerat, ut nec surgere, nec pede terram tangere potuerit, & tamen maximos à DEO favores eo tempore accepit, eodem Surio teste. S. Bona monialis cancro laborans, cum ubera vermibus scaterent, illorum unum, licèt ægrè, S. Dominico petenti porrectum, in gemmam primâ, sed mox ubi eum restitui petijt, in vermem iterum conversum vidit. S. Gertrudis, cum Christus ei unâ manu infirmitatem, alterâ sanitatem portans apparuisset, & optionem eligendi fecisset, respondit: *Unicum cordis mei desiderium est, ut non mea, sed tua voluntas fiat;* uti Rodriq. p. 1. tr. 8. c. 18. narrat; ubi

M

etiam

etiam de Abbate Benjamin testatur, quòd, etsi multos alios solo tactu curare à morbis sit solitus, seipsum tamen à gravissima hydropis morbo nunquam curare voluerit, visitantibus dicere solitus; orate DEUM pro anima mea, de corpore nihil solliciti, quando lud & sano mihi in re nulla unquam commoda. Quidni ergo seipsam alloquatur Anatolia; Poterunt isti, & istæ, & tu non poteris?

VI. Tertio illi saluberrimam S. Gregorij p. 3. admon. 3. sententiam proponat: *Admonendi aegri, ut considerent, quanti sit muneris aegritudo corporalis, quæ & admissa peccata diluit, & ea, quæ ad peccata poterant, compefcit. Cui consentiens S. Basilius in intern. 4. Morbi, ait, sepe flagella peccatorum sunt, in quibus nihil aliud agitur, nisi ut vitam in melius commutemus. Quare qui ejusmodi sunt, in veftas sibi acerbitate ferre silentio debent, quando cunque se peccasse advertunt, atque illum imitari, qui dixit: Iram Domini portabo, quoniam peccavi ei: nec non vitam suam pro peccatis emendare, & dignos poenitentia fructus edocere. Sic verificetur, quod S. Ambrosius l. 74. dixit: Infirmas corporis sobrietas mentis est: infirmitas virtutum officina est.*

VII. Quarto illi ostendat, quàm magnum Donum & beneficium sit aegritudo & infirmitas corporalis, quod facile intelliget, si meminerit morbos lignorum à S. Joanne olim Apoc. 12. in medio civitatis Jerusalem inspecto, & duodecim fructus per menses singulos afferenti comparari, quorum primus est portio animæ à peccatis. Secundus est mentis illuminatio ad sui cognitionem obtinendam. Tertius, quòd vitam ad se redire faciat. Quartus, quòd virtutem pro-

bet, & perficiat. Quintus, quòd animam possidere faciat. Sextus, quòd electionis securitatem, præbeat. Septimus, quòd Purgatorij loco fit. Octavus, quòd passionem Christi suppleat. Nonus, quòd ad DEUM recurrere faciat. Decimus, quòd amorem infirmi erga DEUM probet. Undecimus, quòd præmium inæstimabile mereatur. Duodecimus, quòd consolationum cælestium causa sit; qui omnes fructus fusiùs probati videri possunt in Instruct 3. fol. 224. Unde merito senex quidam infirmo dixit: Cùm Dominus dat infirmitatem, donum ad eò pretiosum confert, ut neque si centum quispiam annis pro eo seruiret, gratum satis se exhibuisset.

VIII. Quintò jubeat eam divinam Providentiam considerare, hunc morbum ex altissimo fine, scilicet vel ad paternam correptionem; vel ad honorificam virtutis & amoris probationem immittendam, cujus meriti efficaciam pulchrè olim S. Clemens Pontifex à S. Petro didicit, cùm enim hic Sanctus à Barnaba conversus, & ad S. Petrum missus esset, atque ab hoc in disputatione cum Simone Mago sequenti die comparete jussus, ob eandem subito impedimento impeditam, & ad triduum dilatam vehementer doleret, audiit à S. Petro saluberrimam hanc doctrinam: *Gentiles turbantur, cùm non accidunt illis res ad votum; at nos Christiani, qui scimus, DEVM sapientissimè gubernare, & per suam providentiam moderari res omnes, in quolibet verum eventu in pace consistimus, & consolatione.* Unde & Blossius in fact. hortatur: Si voluntas DEI tibi dulcis est, quando ipse te sanum esse, & vivere vult; amara verò, quando te vult infirmum esse, vel morti, nondum plenè resignatus es, nondum habes

cor sat̄is rectum. Si vis, ut ipsum cor tuum jam n̄ sit curvum, subjunge illud in omnibus voluntati d̄n̄n̄, quæ semper recta est. Unicè opta, ut semper voluntas ejus in te fiat, & eadem voluntas sit summa consolatio tua. Quare hortetur Anatoliam, ut sequatur tem S. Augustini in Ps. 21. doctrinam applicet, & intelligat, Medicum esse DEUM, & tribulationem morbum esse medicamentum ad salutem, non periculum ad damnationem. *Sub medicamento ureris, secaris, & mas, non audit Medicus ad voluntatem, sed audit sanitatem.* Melius enim est, teste S. Bernardo, fangi laboribus ad salutem, quàm incolumes remanere damnationem.

§. II.

Tentatio II. Circa functiones ordinarias à morbo impeditas.

IX. **O** Nuphrius Religiosus, & zelosus admodum Operarius in vinea Domini contracta a morbo, quos visitaverat, calidâ febr̄i, omnes quædam reliquas morbi molestias, & dolores cum magna patientia supportat, hac unica tamen ex causa periculis sibi morbum accidere fatetur, quòd salutem matrum non invigilare, & confessionibus audiendis aliisque suis functionibus vacare non possit. Quæritur, quomodo hæc ei tentatio eripienda sit?

Responsio.

X. Primò illi in memoriam revocet, quid S. Augustinus l. 12. de catech. rud. sapienter advertit, dicens: *Ignoramus, meliùsne sit id, quod vellemus facere*

an illud omittere? & si quidem id faciamus ex sensu
constat nostro, non est, cur nobis magnopere de re fa-
cta gratulemur, sed tunc solum, si eam fecerimus, ut
inde placeremus DEO; æquius est enim, ut nos ejus, quàm
ut ille nostram sequatur voluntatem. Nemo sanè melius
ordinat, quid agat, nisi qui paratior est non agere, quod
divinà potestate prohibetur, quàm cupidior agere, quod
humanà cogitatione meditatur.

XI. Secundò illi narret, quid magnus ille & illu-
minatus admodum Asceta Avila to: 2. Epist. ad ægro-
tum quendam Sacerdotem scripserit in hæc verba: Non
cogitare debes agrotus, quid faceres sanus, sed contentus
esse; ut, si DEO placeat, sis infirmus. Et, si tu, quod
spero, facis, purè quaris DEI voluntatem, quid tuà
interest, sanusne sis, an ager? quandoquidem ipsius
voluntas totum nostrum bonum est.

XII. Tertio illi referat, quid si Balthasar Alvarez
cui idem ferventi operatio ægotanti, & conquerenti,
quòd ob morbum non orare, nec factum facere, nec
confessiones audire, aliàque munera, quæ sanus præ-
stitit, obire possit, responderit, nempe pluris face-
re DEUM, quòd quis eum per mentem sustineat,
ac tulerit, quàm quòd in hujusmodi ministerijs per in-
tegrum annum illi serviat. Et rectè, cum enim DEUS
vult Religiosum agrotare, nihil ille tunc facere po-
test, quod ejus Divinæ Majestati magis placeat, quàm
tolerare bene, quod ille mittit, & propterea, quia ille
mittit. Id quod etiam S. Chrylostomus confirmat,
asserens, S. Job plus placuisse, quando dixit: sicut Do-
mino placuit, ita factum est, sit Nomen Domini be-
nedictum, quàm meruerit omnibus suis eleemosynis,
quas sanus & dives fecerat; cui consonat etiam S. Bo-

naventura l. 2. de perf. relig. c. 36. dicens: *Perfessus est adversa tolerare patienter, quam bonis operibus insudare.*

XIII. Quartò eidem ostendat, quòd, cum per functiones illas, quas per morbum omittere cogitur utique nihil aliud intendat, quam laudem & gloriam DEI, hunc ipsum finem efficacius, & copiosius tenere possit, si in morbo DEI voluntati perfecte resignet, cum nulla DEO major gloria obtingere possit, quam si homines eum ut supremum Dominum agnoscant, & venerentur, ideòque sanctissimam voluntatem semper & ubique cum magna perfectione adimplere studeant; si ergo DEI voluntati ut nunc ægrotet, ut per morbi tolerantiam promovenda DEI gloriam, quidni æquè libenter nunc in lecto ætius jaceat, & suspiret, quam in confessionali sedulo aut per civitatem discurret?

XIV. Quintò illi exemplum S. Pauli proponat, in medio prædicationis, cursu, cum Ecclesia vel proximè ejus operà indignisset, in carcere per totum biennium detentus est. Imò magis exemplum ipsius Christi, qui, cum per triginta annos, quibus vitam precor tam egit, haud dubiè totum modum convertere potuisset, cum summa tamen quiete omnes ejusmodi functiones ad salutem animarum procurandam dicitur pertinentes omisit, quia hoc æterno Patri magis placere advertit; quidni ergo & ipse, qui neque Ecclesie tantopere necessarius est, ut S. Paulus; neque tantopere salutem animarum procurare potest, ut Christus, ob idem DEI placitum ordinarias suas functiones, intermittat? maximè cum ipsas morbi molestias & dolores pro ijs, quibus prodesse cupit, offerat?

que efficacius fortè eorum commodum promove-
ris, quàm per consuetas suas functiones possit.

§. III.

Tentatio III. Circa lucrum temporale à morbo im-
peditum.

XV. **G**ervasius honestus civis & opifex gravi &
diuturno morbo laborans, visitatus à suo
confessario, & interrogatus, an non tentationem a-
liquam in morbo tam longinquo fuisset expertus?, re-
spondet, hac unica de causa morbum sibi admodum
molestum esse, quòd lucrari hoc tempore nihil possit,
cum tamen tale lucrum ad se, familiamque susten-
tandam summè sibi sit necessarium. Quæritur quo-
modo contra talem tentationem muniendus sit?

Responsio.

XVI. Primò illi ostendat, quòd, cum ex ipsa mor-
bi quantitate & diuturnitate à DEO, permessa, cla-
rè cognoscat, nolle DEUM, ut ijs pecunijs, quas in-
terea lucrari potuisset, fruatur, hoc ipso illas non ap-
petere, atque adeò nec tritari ob earum carentiam
debeat, sed in sola DEI ordinatione acquiescere, fir-
missimèque sibi persuadere, quòd DEUS utiliorem
ipsi talem carentiam fore cognoverit, atque adeò ex
singulari affectu paterno permiserit. Quod confir-
mans D. Hieronymus ep. 12. *Melius est, inquit, rem
familiarem minui, quàm salutem animæ perire. Me-
lius est amittere, quod, velimus, nolimus, aliquando
perituum est ac Sponte dimittere, quàm id amittere. id
est, DEUM, pro quo omnia dimittenda sunt.*

M 4

XVII.

XVII. Secundò eidem in memoriam revocet commune Patrum Spiritualium axioma, quo dicitur *Lucrum, quod propter virtutem dimittitur, per virtutem melius recuperatur*: horretur proin, ut & ipse lucrum, quod sanus obtinere potuisset, ex amore DEI & desiderio se plenissimè ejus sanctissimæ voluntatis conformandi libenter dimittat, nec dubitet, DEUS (si quidem ad ejus utilitatem conducere viderit) abunde compensaturum, uti ex S. Jobi exemplorissimè colligi potest, qui, quia rapinam bonorum suorum patienter sustinuit, omnia postea duplicatè honore recepit.

XVIII. Tertio eidem ostendat, quanta cum cunctis creaturæ licitudine & providentia DEUS volucres, pisces, feras, aliásque animantes enutriet; quanto magis ergo hominem, propter quem hæc omnia creatura suâ providentiâ sit destitutus, uti Christus sat in Matth. 6. *Respicite volatilia cæli, quoniam non curant, neque metunt, neque congregant in horrea; tamen Pater vester cælestis pascit illa; nonne vos magis pluris estis illis? Considerate lilia agri, quomodo crescunt, non laborant, neque nent. Dico autem vobis, quoniam nec Salomon in omni gloria sua comparatus est sicut unum ex istis. Si autem fœnum agri, quod hodie est, & cras in clibanum mittitur, DEUS sic non destitit, quanto magis vos modica fidei? Nolite ergo solliciti esse dicentes: Quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur? hæc enim omnia Genitor inquirunt, scit enim Pater vester, quia his omnibus indigetis. Querite ergo primùm regnum DEI, & hæc omnia adjiciantur vobis.*

XIX. Quarto ei ostendat, quòd, etiamsi istam sollicitudinem foveat, & dies, noctesque continuet, non modò nihil de lucro illo obtenturus, sed potiùs eidem acquirendo plurimùm obfuturus sit, cùm nihil Deo magis displiceat, quàm diffidentia de ipsius bonitate & auxilio concepta, atque adeò, sicut olim propter similem diffidentiam à Moysè, & reliquis Israëlitis conceptam eosdem ab ingressu in terram promissam prohibuit, ita ipsum quoque propter similem causam lucro sperato sit privaturus. Ut nihil dicatur de aliis damnis, quæ ipsi talis sollicitudo afferet, nam & morbi molestias augebit, non modicè, & ab oratione aliisque piis exercitiis multùm impediatur, & in gravem animi pusillanimitatem non sine grandi animi afflictione incidet. Hortetur ergo, ut potiùs jactet curam suam in Domino, sibi que dictum putet, quod aliquando Christus piæ cuiusdam Virgini dixit, Esto tu sollicita pro me (mihi fideliter serviendo) & ego ero sollicitus pro te, omnia necessaria abunde providendo.

§. IV.

Tentatio IV. circa molestias à morbo aliis sanis creatas.

XX. **I** Acobe pia & devota Virgo advertens Parentes suos tam graves pro ipsa sollicitudines generere, tamque grandes pro morbi curatione impensas facere, vehementer affligitur, quòd tantas ipsis morbo suo molestias creet; nec illis solùm, sed aliis etiam, qui ipsi servire in morbo, & omnia necessaria ministrare sunt jussi. Quia ergo hanc suam tentationem Confessario suo aperuit, quæritur, quomodo eam solari

solari, & contra prædictam tentationem armare debeat?

Responsio.

XXI. Primò illi ostendat, hoc esse quoddammodo Parentes, & illas, quæ ipsi serviunt, iudicare quasi modicam charitatem erga Deum & proximos haberent, minùsque se voluntati divinæ conformari nõssent; si enim de his meliorem, ut decet, opinionem haberet, facilè sibi persuasuram, quòd & parentes & ministrantes voluntatem DEI Sanctissimam, perinde ut illa consideraturi, & approbaturi atque adèò felices se iudicaturi sint, quòd occasionem habeant, suam erga DEUM & ipsam, charitatem demonstrandi.

XXII. Secundò illi demonstrer, quòd, etiam nec parentes, nec ministrantes suum in hoc facerent officium, & cum patientia debita creatas sibi per hoc morbum molestias sufferrent, minimè tamen hoc sufficere debeat, quòd minùs ipsa voluntati divinæ accommodare, & hanc ipsam etiam illorum impatientiam aut indignationem velut non modicam concessionem & aggravationem morbi tanto majori cum patientia supportare debeat, quantò minus voluntariè se ejusdem causam peccato aliquo fuisse cognoscit.

XXIII. Tertiò ostendat illi, quòd, sicut, testatur Salomone, cùm placuerint Domino viæ hominum, etiam inimicos convertet ad pacem, ita pari modo si ipsa studuerit, magnam in omnibus morbi sui molestiis patientiam, ac conformationem cum divina voluntate demonstrare, & frequenter pro exhibitis sibi in morbo beneficiis & ministeriis gratias persolvere.

rogarique, ut creatas sibi molestias ignoscant, sperari meritò posse, quòd & eorum corda, tantæ submissionis & patientiæ exemplo emollienda, atque adèd magna cum charitate & patientia omnes impensas, aliâque obsequia ipsi exhibituri sint.

XXIV. Quartò illi ostendat, quid olim P. Balthasar Alvarez Societatis JESU Presbyter in discursu super quinque fontibus, ex quibus materia patiendi oritur, cum Maria Diæzia devota Virgine habito dixerit, videlicet quartum fontem esse, quando advertimus parentes & cognatos nostros gravi afflictione, cujus tramen nos nulla causa fuimus, premi; tales enim tribulationes & dolores ipse similes bolo carnis nullum os habentis esse dicebat, cùm hoc ipso, quòd nulla nostra culpa intervenerit, totæ quodammodo in substantiam, id est, meritum nostrum convertantur. Hortetur ergo & ipsam, ut hanc doctrinam, animo suo bene imprimat, atque adèd hunc tam pinguem bolum cum magna aviditate sumere, & decoquere, id est, in suam utilitatem convertere studeat.

S. V.

Tentatio V. circa Podagra & Chiragra dolores.

XXV. **G**ervasius Senator, postquam diuturnos, gravissimòsque Podagræ ac Chiragræ dolores per aliquot annos tolerasset, frustra que plures Medicos & Medicinas in auxilium vocasset, tandem impatientiâ victus, Pastorem suum advocat, eique lamentabili voce queritur, se à morbo hoc propè ad insaniam adigi, neque parem esse, tantis doloribus
&

& cruciatibus amplius ferendis. Quæritur, quomodo contra hanc tentationem roborandus sit?

Responsio.

XXVI. Primò illi suadeat, ut exemplum Christi crucifixi ob oculos ponat, qui in manibus, pedibusque cum summo cruciatu perterebratus, & cruciatus est, quem quidem dolorem omnium, quem passus fuerat, gravissimum extitisse, ipsemet S. Beatrix & aliis personis revelavit, teste Ludolpho; ergo S. Franciscum Seraphicum, & S. Catharinam Senensem felices judicat, quòd Sacra Christi stigmata corpori suo impressa habuerint, & dolorem quem Christus in his membris passus est, similem leserint; quidni & ipse specialem sibi gratiam facturum existimet, si Christo quoad dolorem in his membris assimilari queat.

XXVII. Secundò illi exemplum simul, & modum à S. Gregorio Magno relictum proponat imitandum, qui in primis gravitatem suæ podagræ lib. 7. ep. 33. sic describit: *Ecce jam biennium propè extorquetur, quo lectulo teneor, tantisque podagra doloribus affligor, ut vix in diebus Festis usque ad horarum transcursum spatium surgere valeam, & Missarum solemnia celebrare. Mox autem cum gravi cogor dolore decumbens, ut cruciatum meum possim interrumpente gemitu respirare. Qui dolor interdum mihi lentus est, interdum nimius; sed neque ita lentus, ut recedat: neque nimius, ut interficiat. Unde fit, ut, qui quotidie à morte sum, quotidie repellar à morte. Quo autem in medio fit usus, lib. 7. epist. 25. his verbis describit: Podagra doloribus torqueor, qui & mihi, & vobis*

dispariter nocivi sunt. Inter quos quid aliud debemus,
 nisi nostra delicta semper ad memoriam revocare, atque
 omnipotenti DEO gratias agere? quoniam qui ex car-
 nis blandimento multa peccavimus, ex carnis afflictio-
 ne purgamur. Sciendum quoque nobis est, quia
 pena praesens, si animum afflicti convertit, finis est
 culpae praecedentis; si autem ad timorem Domini mi-
 nimè convertit, initium est poena sequentis. Curan-
 dam igitur est, ne de tormentis ad tormenta transeam-
 us.

XXVIII. Tertio ostendat, quàm beatos se sancti
 Martyres judicârint, si pro Christo vincula in mani-
 bus & pedibus portare potuerint, ita ut S. Chrysost.
 hom. 8. in epist. 5. Pauli ad Eph. dicere ausus sit: Si
 quis mihi daret totum cœlum, aut Pauli catenam, ego
 istam preferrem. Si quis me apud Superos collocaret
 cum Angelis, aut cum Paulo vincto, eligerem carce-
 rem & vincula. Nihil est melius, quàm mala pati
 propter Christum. Non tam beatum existimo Paulum,
 quod raptus sit in tertium caelum, quàm eum censeo bea-
 tum propter vincula. Mihi est optabilius, mala pati
 pro Christo, quàm honorari pro Christo. Hoc est glo-
 ria, quæ omnia superat. Cùm ergo & Gervasius à
 podagræ & chiragræ morbo velut vinculis in manibus
 & pedibus sit constrictus, an non se quoque felicem
 judicare debeat, si hæc non coactus propter sua pec-
 cata, sed voluntariè ex amore DEI, desiderio Chri-
 sto se conformandi libenter patiatur.

XXIX. Quarto ei in memoriam revocet, quoties
 viderit, vel etiam omnino expertus sit, amantes in signū
 amoris ad eum manus comprimere, ut ferè præ dolore
 exclamare cogantur, & tamen hanc compressionem
 libenter

libenter, & cum voluptate tolerati, eò quòd arde-
 tis in comprimente amoris sit testimonium; et
 ergo non & ipse à Deo per chiragram præmi patiat
 cùm compressio hæc multò certius sit signum amoris
 divini erga ipsum concepti. Ita certè jam olim Chri-
 stus B. Baptistæ Veranæ (ut p. 4. Chron. Franc. l.
 c. 24. videre est) revelavit dicens: *Recordare, magis
 me tibi ostendisse signum amoris, dum te afflicti-
 quàm dum te tenerem arctè in ducissimis brachiis,*
 autem non jucundum accidat, in brachiis Christi
 & multò magis in pectore per amorem quiescere
 certè S. Chrysofomo teste, nihil tam præclarum
 ad gloriæ rationem & fiduciæ, quàm à DEO diligere
 & ipsum diligentem tanquam Deum diligere.

XXX. Quintò denique eidem natret, quid dicitur
 Septimus Severus Imperator fecerit, dixeritque; et
 enim podagrâ laboraret, & ob id à quibusdam, qui
 illius Antoninum Imperatorem dixerant, irrever-
 ter tractaretur, lecticâ se in tribunal deferri iussit,
 tatisque contemptoribus, eosdem securi percussit.
 Cùm verò illi suppliciter procumbentes veniam pet-
 peterent, nunc tandem inquebat, intelligitis, non
 pedes, sed caput impetare. Idem ergo & sibi
 plicet Gervasius, meminèritque; non pedes, sed
 caput regnare, & bona multa præstare in hominibus
 uti sapienter indicavit Petrarcha l. 2. Dial. 84. dicens
*Ad alia, si nescis, altiora officia natus es, quæ, si capere
 non egrotat, exequi nil prohibet. Studere licet artem
 ingenuis, dare operam pietati; Servare iustitiam
 fidem; fragile corpus & fugacem mundum spernere
 odisse vitia, amare virtutes, colere amicitias, con-
 patriam juvare: hæc sunt viri boni munimina, quibus
 pedibus loci est?*

§. VI.

Tentatio VI. circa Calculi dolores.

XXXI. **P**rotasius civis honestus, & pius adeò graviter per calculum & arenam in vesica latentem cruciatum se fatetur, ut præ dolore nil pium cogitare, nil orare, nil homine dignum agere queat, sed solum gemere, eiulare, miserumque suum statum deplorare cogatur. Rogat proin Pastorem suum, ut consilium, remediumque suggerere dignetur, quomodo se in tantis doloribus solari, & contra impatientiam defendere possit. Quæriter, quale remedium illi sit suggerendum?

Responsio.

XXXII. Primò illi demonstret, quàm benigne & amanter Deus cum illo agat, dum, sicut Nautæ, ut navim contra ventos defendant, & feliciùs ad portum deducant, arenâ & lapillis onerare solent, ita & DEUS lapillis & arenâ vesicam illius implevit, ut tantò securior à ventis tentationum viveret, & certius ad portum æternæ felicitatis perveniret; neque enim, ut Blossius c. 8. inst. spir. ait, certius electionis divinæ signum habetur, quàm si quis tribulationem patienter, humiliterque propter DEUM sustineat; illa enim est pretiosus annulus, quo DEUS sibi animam desponsat, uti DEUS olim S. Gertrudi ostendit; cujus annuli gemmam pretiosam proinde calculum suum esse, sibi persuadeat Protasius.

XXXIII. Secundò illi ostendat, quod, sicut arena olim apud Veteres erat theatrum, in quod ascendebant ii, qui certando fortitudinis laudem & præmium obtinere cupiebant, quibus proin in signum

gnum obtentæ victoriæ calculus candidus offeretur; ita Deum ex speciali benevolentia arenam illi præparasse, in qua præclaram contra impatientiam, marationem, aliâque ejusmodi vitia in morbis præcipue committi solita præliandi occasionem habebit. Studeat proin fortiter certare, ut mereatur candidum illum calculum, de quo DEUS apoc. 2. dixit: *Procenti dabo manna absconditum, & dabo illi calculum candidum, & in calculo nomen scriptum, quod nemo scit, nisi qui accipit.* Quæ verba explicans D. Ambrosius, potest, inquit, per calculum, noménque in eo scriptum, beatitudo cœlestis Patria designari; ut per calculum significetur cœlestis Patria, per nomen autem in scriptum beatitudo cœlestis Patria figuretur, hoc nomen nemo scit, nisi qui accipit; quia, quantum ad beatitudo cœlestis, nemo scire valet, nisi qui ad cœlestis Patriam pervenire meruit juxta illud Isaiæ 64. c. *non vidit, DEVS absque te, quæ præparasti, exspecta tibus te.*

XXXIV. Tertio illi ostendat, quod, sicut greges ut securiores per aëra volent, & contra insidias arum rapacium, ventosque vehementius flantes se debent dant, arenam devorant, per quam graviores redolentur: lapillum autem in os recipiunt, ne clamore prodant; ita & DEUS arenam & lapillum in ventum immiserit, ut ipsum contra ventum elationis, & insidias Diaboli tantò fortius protegat; certè experientia diuturnâ compertum est, ejusmodi calculolas Persecutiones à multis tentationibus, quibus sani subiecti fuerant, per immisum calculum aut arenam fuisse liberatos.

XXXV. Quarto illi in memoriâ revocet, quod

S. David Ps. 93. dixerit : *Secundum multitudinem dolorum, consolationes tue latificaverunt animam meam.*
 Cum ergo, Plinio teste, omnium morborum gravissimi & asperissimi cruciatus & dolores sint ij, qui per calculum excitantur, meritò sperare poterit, majores quoque tum in hac, tum in altera vita consolationes ei conferendas esse, si patienter dolores hos sustineat, & cum Christi doloribus uniat; sic enim implebitur illud S. Pauli 2. Cor. 1. *Sicut abundant passiones Christi in nobis, ita & per Christum abundat consolatio nostra.* itaque soletur se illâ Siracidis c. 1. sententiâ: *Vsque intempus sustinebit patiens, & postea redditio jucunditatis.*

XXXVI. Quintò eidem suggerat, quòd sicut o-
 lim accusatis liberatio per album calculum conferebatur, ita & ipse per hunc suum calculum non tantùm à culpa & pœna æterna peccato debita, sed etiam temporali Purgatorij magna ex parte absolvatur; idcirco enim, teste S. Gaudentio Brixie Episcopo, *pudicè conversantem, nunc tribulationum & agritudinum flagello castigat, ne in illo sordium aliquid futurus ignis inveniat, sed ut per exiguas plagas brevissimi temporis, ab omnibus purgatus maculis securior ad æternam vitam & requiem migrare mereatur.* Si ergo S. Stephano lapides torrentis dulces fuerunt, quia vidit cœlum apertum, & JESUM stantem à dextris virtutis DEI, quasi Judicem ab omni reatu absolventem, & quasi Præmitaorem beatitudinis promissæ coronam offerentem, quidni & ipse Protasius calculos suos simili consideratione & promissione dulces, gratosque efficere queat?

Tentatio VI. Circa Famis molestiam,

XXXVII. **O**svaldus pauper Rusticus & multorum liberorum Pater, ortâ ingenti sterilitate & annonæ caritate, ad eò gravi ob inopiam suam premittitur, ut non nisi modicum panis asperitum, vix ad vitam sustentandam sufficientis tam ipse, quam liberi pro quotidiano victu habeat; ex quo non dicè à pusillanimitatis, tristitiæ & desperationis tentatur, & agitur. Quæritur, quomodo concilium armandus sit?

Responsio.

XXXVIII. In primis illi narret, quid olim Cælestis Novitio cuiuspiam asperitatem Ordinis sui diffinitè ferenti suaserit, ut scilicet omnem asperitatem in sanguinem lateris sui intingeret, sic enim petrus panis durus & asper dulci liquori immersus, dum ipse ac mollis, ac cum voluptate comestibilis efficitur, ita & quamcunque ipsius asperitatem cum asperitate Christi passionibus collatam facile emollitum, ac speciali difficultate supportatum iri; *parva enim mensura, si recordemur, quid biberit ad patibulum, quæ vitat ad cælum*, ait Cassiodorus. Nec servus famem suam modicam sentiet, qui famem Domini quinquaginta dierum spatio toleratam perpendit.

XXXIX. Secundò eidem narret, quid olim invitando Monacho contigerit, quòd nempe, cum in culo delicatè olim enutritus, crassiores in Monasterio appositos cibos comedere se non posse putaret, quòdam S. Petrus, & Honoratus, qui olim Abbas

Monasterij fuerat, in refectorio tempore prandij apparuerint, & de pyxide, quam in manu habebant, cuius Religioso, excepto Rabando, succum aliquem super olus in scutella appositum effuderint, iterumque disparuerint. Cùm ergo Rabandus curiositate ductus, modicum de scutella assidentis rapuisset, & gustasset, tantum in eo dulcedinis sensit, ut nihil tam dulce, gratumque unquam gustasse affirmaret, & deinceps omnes, quantumcumq; inspidos & crassos cibos libenter comederit. Hortetur ergo Osvwaldum, ut & ipse similem succum imponat pani suo aspero, id est, voluntatem & providentiam divinam omnia sapientissimè disponentem, & in majus bonum hominum ordinantem consideret, & haud dubiè contentissimus erit aspero pane suo, Deumque pro tam paterna dispositione benedicet, & laudabit.

XXXX. Tertio ei in memoriam revocet, quàm multi olim Eremitæ voluntariè tam tenuem victum elegerint, soloque pane & aqua per multos annos contenti vixerint; certè S. Paulus Eremita ipse factus est, sexaginta annis quotidie à corvo dimidium panem suis allatum, quo proin solo, & modicæ aquæ haustu ipse se pavit, vitamque conservavit; quidni ergo & ipse modico suo pane ob amorem & voluntatem DEI contentus vivere, Dei que ordinationi acquiescere possit.

XXXXI. Quarto illi ostendat, quemadmodum illi, qui ad splendidas nuptias aut opiparum convivium invitati sunt, ultro domi à vilioribus cibis abstinere, ut majorem sibi famem concilient, & tantò jucundiùs, avidiusque meliores escas degustare queant; ita & ipsum libenter in hac vita modico tempore famem pati debe-

re, ut in altera vita tantò suavius & copiosius celestibus olim cibus, deliciisque frui possit.

XLII. Quintò illum meminisse jubeat, quòd Christus olim Apostolis Jo. 4. dicentibus: *Rabbi munda: responderit, nempe: Meus cibus est, ut faciam voluntatem ejus, qui misit me, ut perficiam opus ejus.* Idem ergo & ipse dicat, & cum DEUS corporalem cibum subtrahat corpori, mentem saltem spiritali cibo voluntatis divinæ tantò abundantius pascat; nec dubitet, quin suavissimè sit eo reficiendus, ipsamque corporis famem faciliùs toleraturus. Sic certè S. Columbanus se solatus est, cui, cum Diabolus vasculum quæ quotidie ab alio Monacho apportari solitæ extitisset, nihil aliud dixit, quàm hæc verba, *Benedictus DEUS meus, quòd dignetur servum suum longè jejunio probare.*

XLIII. Sextò eidem suadeat, ut providentiam DEI in irracionales creaturas per alimentorum provisionem tam abundanter ostensam consideret, & inde colligat, DEUM multò magis homini, propter quem illa omnia creata sunt, necessarium victum negaturum, nisi hîc & nunc ob altissimas causas mem & inopiam magis ei utilem fore judicaret; quiescat ergo tam paternæ providentiæ, jactans omnem curam & sollicitudinem suam in Domino, certò confidat, quòd, sicut jam olim frequentè prosperitati maximæ summa abundantia successit, ita & DEUS, si ad majorem gloriam suam, hominum salutem expedire judicaverit, facillimè possit, statum tatem auferre, sicque verificare illud Ps. 144. *Omnia in te sperant Domine, & tu das escam illis in tempore opportuno; aperis tu manum tuam, & implet omne animal benedictione.*

§. VII.

Tentatio VII. Circa mortis timorem.

XLIV. **C** Assianus Maritus plures habens soboles, & uxorem admodum charam, denunciato mortis periculo, in gravem tristitiam & tentationem incidit, tum quòd uxorem & liberos tantopere dilectos deferere: tum quòd in flore ætatis vitam abruptum cogatur, nec partis tanto labore bonis frui possit. Quæritur, quomodo armandus sit contra ejusmodi tentationem?

Responsio.

XLV. Inprimis illi ostendat, quòd, cum omnibus hominibus semel statutum sit mori, nulla melior hora ad mortem eligi queat, quàm illa, quam sapientissima Dei Providentia cuique homini destinavit; si ergo sanguinem missuri illud tempus ad Phlebotomiam eligimus, & optimum credimus, quod Medici & Astronomi, qui tamen falli possunt, assignarunt, quantò magis animam emissurus, illam horam & diem aptissimum esse pro hoc fine credet, quem DEUS infallibilis & sapientissimus ei præscripsit. Quam totam doctrinam præclare confirmans S. Cyprianus l. de morte, *meminisse, inquit, debemus, nos non nostram, sed Dei facere debere voluntatem, secundum quod nos Dominus quotidie jussit orare. Quàm præposterum est, quàmque perversum, ut, cum DEI voluntatem fieri postulemus, quando evocamus nos, & accersit de hoc mundo DEUS, non statim voluntati ejus imperio pareamus.*

XLVI. Secundò illi demonstret, quòd, si semel hora mortis illi decreta sit, velit, nolit, mortem

tem obire debeat; an non ergo confultius erit, in necessitate virtutem faciat, & cum magno suo merito, & speciali Dei beneplacito promptè & libenter mortem acceptet de manu Dei, quàm ut cum repugnantia eandem obcundo, graviolem sibi illam accipiat, ingens meritum amittat, & pœnas etiam gatorii graves sibi accersat. Ita sanè jam olim S. Chrysostomus super c. 10. Matth. dicens: *Voluntarium, quod futurum est necessarium: offerimus DEO pro munere, quod pro debito tenemur reddere.* Certè P. Petrus Faber è Societate JESU mortem apprensus cuiquam dixit, se specialem pro re gloriam in cœlo obtinuisse, quòd mortem obedientia obièrit.

XLVII. Tertio illi significet, quid memorat S. Cyprianus l. c. dixerit: *Quod interim morimur ad immortalitatem morte transgredimur: nec potest aeterna succedere, nisi hinc contingeret exire: non exitus iste, sed transitus, & temporali itinere decedimus ad aeterna transgressus. Quis non ad meliora festinat, quis non reformari & mutari ad Christi speciem, & ad coelestis gratia dignitatem venire citius exoptet? Est in mundo diu velle remanere, quem mundus elat, quem saeculum blandiens, atque decipiens, & cebris terrena voluptatis invitat: Porro cum mortem oderit Christianum, quid amas eum, qui te odit, non magis sequeris Christum, qui te redemit, & dicit? Merito ergo S. Bernardus ep. 105. monet: *Time mortem, etsi non effugere, certe vel non timere. Timor mortis quippe mortem, etsi non cavet, non tamen parat.* Denique si morte preoccupatus fuerit, in refrigerio. Hoc certè Conradus S. Dominici Discipulus, &*

undero l. I. Schism. Anglic. agnovit, dum morituro
 ad adstantes dixit: Scitote, Fratres, quòd mori-
 & libenter, quia in fide Christi, & Ecclesiæ: li-
 cum re-
 penter, quia cum bona conscientia, & in DEI gratia:
 i illam es-
 fiducialiter, quia spero, me in gaudium Domini
 etiam pro-
 curaturum: hilariter, quia in requiem Domini pro-
 olim fru-
 pero.

XLVIII. Quartò ei ostendat variis rationibus &
 similitudinibus, quòd mortem libenter appetere de-
 beat; an non enim anima in corpore tanquam in car-
 cere, & in exilio habitat? cur ergo non libenter ac-
 ceptet mortem, quæ carceris januam aperit, & vin-
 cula dirumpit, ut in patriam omni deliciarum gene-
 re abundantem transire possit? an non sponsa pere-
 grè profecta desiderat amplexus & præsentiam sponsi?
 an non operarius gaudet abire ex vinea in domum
 Patris-familias, ut denarium diurnum accipiat? an
 non ipsa jumenta magis cursum accelerant, & ele-
 menta velocius moventur, si propria stabulo vel
 centro comperiuntur? an non miles desiderat manu
 mitti, & partâ prædâ cum gaudio & securitate frui?
 Hoc ipsum S. Chryostomus hom. 46. de temp.
 sequentibus similitudinibus declarat: *Omnibus labo-*
rantibus dulcis est finis. Viator libenter interrogat,
ubi est mansio? Mercenarius frequenter cogitat, quan-
do annus completur. Agricola semper tempus messis
expectat. Negotiator die ac nocte theca sua discutit ra-
tionem. Mulier pragnans semper de decimo mense co-
gitat. sic & servi Dei libenter de consummatione sæculi
requirunt; scriptum est enim, ubi est thesaurus tuus,
ubi est & cor tuum.

XLIX. Quintò eripere illi conetur sollicitudinem

de conjugē & liberis, ostendendo, quòd omnē
latiam, quòd ex illis hactenus percipiebat, aut de-
ceps sperare poterat, infinities melius in DEO frui
perturus: Sed & in cœlo plùs ipsis prodesse precibus
suis possit, quàm in terris profuerat. Imò & De-
illos suâ providentiâ non sit destitutus, utpote
corpus & animam illis dedit, atque aded potiori
quàm ipse, Pater dici meretur, & haud dubie
tris officium perfectissimè implebit. Hortetur ergo
ut omnem sollicitudinem projiciat in hunc Patrem
quoniam ipsi erit cura de Filiis, & uxore.

L. Sextò amorem quoque bonorum relinqu-
dorum eripere eidem studeat, ostendendo, quòd
meliorem substantiam in cœlo repositam habeat,
dicetur illi: *Veni, ego ostendam omne bonum tibi.*
ergo Christiani olim, teste S. Paulo Hebr. c. 10. rap-
pinam bonorum suorum cum gaudio susceperunt,
quia cognoverunt, se habere meliorem & manentem
substantiam in cœlo asservatam; quidni & ipse ob-
mitem causam bonorum suorum rapinam æquillam
& exultante animo acceptet, & cum S. Paulo contra
terrena arbitretur ut stercora, non ut Christum de-
taxat, sed DEUM, ejusque visionem lucratur.
Præterea quòd hæc ipsa terrena bona non tenentur
perdere, sed secum auferre possit, si videlicet ea
ta DEI voluntatem dispensare, & per pauperum
aliorum piorum hominum manus in cœlum præ-
tere velit; ut aded causam non habeat, cur de
illorum amissione tantopere
doleat.

☉ (0) ☉

CAPIT

CAPUT II.

DE TENTATIONIBUS CIRCA SPIRITUALIA BONA OCCURRENTIBVS.

LI. Inter has tentationes præcipuè numerantur Persecutiones, Convitia, Detractiones Injuriaz, Judicia temeraria, Inimicitiaz, mali mores, contemptus, falsa accusatio, postpositio, & similia, de quibus proin in hoc capite eodem ferè ordine erit agendum.

§. I.

Tentatio I. Circa Persecutiones.

LII. Nicolaus Aulicus Vir piissimus, & recti amans, Nideoque ad varios honorum gradus promotus, gravissimas patitur persecutiones tum à malis Aulicis illud Sap. 2. usurpantibus: *Circumveniamus justum, quoniam inutilis est nobis, & contrarius est operibus nostris. Tanquam nugaces aestimati sumus ab illo, & abstinet se à viis nostris tanquam ab immunditiis. Contumelià & tormento interrogemus eum, ut sciamus reverentiam ejus, & probemus patientiam illius: tum ab iis, quos vel ab injustitiis exercendis cohibebat: vel ob commissas puniebat; unde graviter se ob ejusmodi persecutiones interdum affligi, & tentari facetur. Quæritur, quomodo contra ejusmodi tentationem roborandus sit?*

Responsio.

LIII. Inprimis ipsi Christi exemplum ob oculos proponat, qui Apostolos suos ad ejusmodi persecutiones fortiter tolerandas animaturus Jo. 15. dixit:

N s

Memen-

Mementote sermonis mei, quem ego dixi vobis. Non est servus major Domino suo. Si me persecuti sunt, et vos persequentur. Imò de facto, quotiescunque ipse Nicolaus, aut alius quicumque persecutionem patitur, cum illis eadem simul patitur, uti satis clare S. Paulo Act. 9, ostendit, dum eidem Christiano persecuti dicit: *Saule, Saule, quid me persequeris super quæ verba S. Augustinus in Ps. 30. sic scribit Non ait Christus: quid sanctos meos, quid servos meos sed quid me persequeris? Caput pro membris clamat vocem namque pedis suscipit lingua, quando forte turba contritus pes dolet, clamat lingua: calcas me non ait, calcas pedem meum, sed se dicit calcari, quia pes, qui calcatus est, à lingua separatus non est. Unde merito S. Paulus 2. Tim. 3. dixit: Omnes, qui volunt vivere in (& cum) Christo, persecutionem patientur. Et idipsum S. Hieronymus ep. 1. Eras, ait, si putas unquam Christianum persecutionem non pati.*

LIV. Secundò in memoriam illi revocet, quod Christus olim iisdem suis Apostolis, imò Christianis omnibus Matt. 5. dixerit: *Beati qui patientur persecutionem propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum. Et iterum: Beati estis, cum maledixerint vobis & persecuti vos fuerint, & dixerint omne malum adversum vos mentientes propter me: gaudete, & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cælis.* Si ergo meritò felicem se putaret, si certum prædestinationis signum habere posset, quidni persecutionem libenter patiatur, ob quas ab ipso Christo regnum cælorum, & æterna beatitudo ipsi promittitur? S. Ambrosius

proficius certe dicere non dubitavit s. 12. in Pl. *Fortasse cum persecutionem non patimur, tanquam condemnati habemur.*

LV. Tertio illi ostendat, quod, sicut illi, qui altioribus & severioribus scientiis student, à Professoribus aut parentibus Theses publicas ad ostendendum profectum suum habere, & defendere jubentur, & in tali casu eos, qui contra ipsos acriter argumentantur, non tanquam Hostes, sed Amicos & Benefactores agnoscunt, ideoque in fine gratias agunt pro doctissimis argumentis; ita & DEUM dare dilectissimis Filiis suis occasionem ad suæ virtutis profectum demonstrandum, & Persecutores velut argumentantes subornare; uti jam olim Tertullianus in apologet, indicavit, dum sic alloquitur Tyrannos, qui Fideles persequiebantur: *Cruciate, torquete, damnate, atterite nos; probatio est innocentie nostrae iniquitas vestra; ideo nos hæc DEVS pati patitur.* Quidni ergo avidè arripiat occasionem istam, & honori sibi ducat, quod præ aliis dignus sit æstimatus, ut publicum profectus sui specimen non tam ipsi mundo, quàm Deo & cælitibus universis præbere possit.

XVI. Quarto illi ostendat, quantum etiam ad ulteriorem profectum faciendum in perfectionis & virtutis studio conducant ejusmodi persecutiones; sicut enim animalia Silvestria, ut cervi & apri, quæ canes sunt persecuti, meliora plerumque & lapidiora sunt, quia ex ebullitione sanguinis, ac timore & calefactione motus caro redditur tenerior, & ad comedendum lapidior; ita Deus eos, quos ad mensam sive gloriam cœlestem præparat, solet malorum hominum persecutionibus exponere, ut aptiores ad vitam æternam efficiantur.

efficiantur

efficiantur; hinc teste Apostolo Hebr. 11. alii distenti sunt, ut meliorem invenirent resurrectionem. Alii ludibria & verbera experti, insuper & vincula, & carceres, lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occasione gladii mortui sunt, angustiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus.

LVII. Quintò denique eidem ostendat, quòd, sicut ij, qui per sequuntur ipsum, habent Diabolum assistentem, ita ipse habeat DEUM protegentem, & que aded causam non habeat timendi damnum ex persecutione; id quod S. Cyprianus de exhort. ad Mart. c. 10. eleganter confirmat, offerens locum scripturæ Exod. 1. *Quanto magis opprimebant eos (nempè Ægyptij Filios Israël) tanto magis multiplicabantur, & crescebant: sic super eo discurret: Ex hoc loco perquam necessaria nobis traditur admonitio, nempe timendum non esse injurias, & poenas persecutionum; quia magis est Dominus ad protegendum, quàm Diabolus ad pugnandum.* Hinc, ut idem Author in Apol. advet. Demetrium ait, *nunquam impiorum crudelitas in nomen Christianum exurgit, ut non statim divinitus vindicta comitetur; & quanto magis fuerit persecutionis injuria, tanto & illustrior fiet, & gravior pro persecutorum vindicta; uti in persecutionibus Romanorum Cæsarum videre est.*

S. II.

Tentatio II. Circa contumelias, & convitiis.

LVIII. Juliana Uxor sævissimum & summè iracundum habens Maritum, quotidianis ab eo contumelijs, convitiisque aded laceffitur, ut prope intolerabile

terabile sibi per illa jugum Matrimonij effici fateatur, ideoque Confessario hanc suam tentationem aperit, ab eoque remedium petit. Quæritur, quomodo illi sit obviandum?

Responsio.

LIX. Primò illi memorabilem Origenis sententiam ho. 2. in Pl. 37. referat: *Impossibile est homini, in hac vita omnibus satisfacere, & ab omnibus laudari. DEVS ipse odio habetur & maledicitur à multis, dicente Propheta: Nonne, qui oderunt te, Domine, oderam? Multi ac innumeri ejus detrahunt honori. Christus IESVS usque in hodiernum diem à multis adhuc judicatur seductor, & anathema ei dicitur à Judæis, & Gentilibus, & tu existimas, te posse ab omnibus diligi, amari, benedici? Meritò ergo. S. Cyprianus de bon. pat. infert: Si nobis Dominus & DEVS Pater est, sectemur patientiam DEI pariter & Patris; quia & servos oportet esse obsequentes, & Filios non decet esse degeneres.*

LX. Secundò eidem consilium à S. Chrysostomo inc. 5. Ep. ad Thess. datum suggerat: *Convitiatus est quispiam? vituperavit? tu claude ostium; si enim illud aperueris, concitabis magis ventum hunc. Non vides in edibus, quòd, quando è regione ac directè due januae opposita sunt, & flatus vehemens irruerit si alteram clauderis, nihil valeat efficere flatus, sed plurimum de illius robore precipitatur? ita & hic due sunt januae, os tuum, & os illius, qui te vituperat, & probro afficit: si tuum cluderis, & spirationem non dederis, omnem istum flatum extinguēs; si verò aperueris, effrenis reddetur. Ita Christus exemplo suo docuit, qui ad maledictiones*

nes

nes à Judæis coram Pilato propositas non respondit ullum verbum, ita ut miraretur præses vehementer. Ita & S. Paula Romana, teste S. Hieronymo ep. fecit, dum, si quando procacior fuisset inimicus, usque ad verborum jurgia profuisset, illud Psalterium decantabat: *Posui ori meo custodiam, cum confisteris peccator adversum me. Obmutui, & humiliatus sum, & filii à bonis.* Ps. 38.

LXI. Tertio illi doctrinam S. Ambrosij in Ps. ponderandam offerat: *Beatus inquit, qui potest tantam habere virtutem, ut laceffitus non irascatur. Inimici hoc agunt, ut provocent ad iracundiam; maledicimus ut maledicamus: criminantur, ut crimen retorquamus: convitiantur, ut excitent nos ad vicissitudinem contumelia. Sed justus ad Christi similitudinem & imaginem cupiens sua vita instituta formare, accusatus tacet, læsus remittit, dissimulat laceffitus, & non aperit os suum, cum possit habere, quod referat, magis vult silere, quam dicere. Sicque magis refutat convitiando, quam loqueretur, ubi præclare S. Ambrosius l. 2. offic. c. 1. indicavit dicens: Quando aliquis nobis convitiatur, laceffit, ad violentiam provocat, ad jurgium vocat, silentium exerceamus, tunc muti fieri non erubescamus. Denique si taceas? si dissimules, solet dicere: quare tace? loquere, si audes: Sed non audes, mutus es, elinguem te feci. Si ergo taceas, plus rumpitur: victum se reputat, irrisum, posthabutum, atque illi sumus. Si respondeas, superiorem se factum arbitratur, quia parem invenit. Si autem taceas, dicitur: ille convitiatus est, contempfit iste. Si referas contumeliam, dicitur: ambo convitiati sunt: uterque contemnatur, nemo absolvitur.*

LXII. Quarto illi ostendat, quod contumelie

ideo hoc nomen juxta aliquos acceperint, quòd sint contemptu dignæ, atque adeò optimè & ipsam facturam, si eas contemnat, nihilique faciat, uti & S. Basilius l. 10. de ira suasit dicens: *Si parvum puer te contumeliosis verbis peteret, occasionem tibi potius videndi daret. Quòd si phrenesi captus, & sensu excidens verba vite incomposita, & stulta, minimeque vera dicat, misericordiâ potius, quàm irâ dignus erit.* Idem Seneca jam olim etiam sensit dicens: Si stulti te verbis contumeliosis afficerent, nonne patereris? atqui stulti sunt, qui te convitiantur; non enim ratione, sed passione ducuntur; underectè Cato Senior, teste Plutarcho, iratum ab infano nullâ aliâ re, quàm morâ temporis differre, irâmque adeò nihil aliud esse, quàm insaniam brevem dixit. Quapropter sapienter monet Salomon. Prov. 26. *Ne respondeas stulto juxta stultitiam suam, ne efficiaris ei similis.*

§. III.

Tentatio III. Circa Detractiones passivas.

LXIII. **A** Lexius vir honestus, etsi omni studio conatus sit, cuius sua jura & honorem defendere, & quemvis officiis & obsequiis suis demereri; passim tamen homines contra se querentes & obloquentes audit, maximè verò hypocritis & plurimum aliorum criminum nunquam cogitatorum insimulari. Quare gravissimè has detractiones sentiens, dolorem suum justissimum Pastori suo manifestat, ab eoque consilium & scutum adversùs ejusmodi tentationem petit. Quæritur, quomodo sit munendus.

Respon-

Responſio.

LXIV. Inprimis ei oſtendat, quòd hæc tribulatio ipſi cum Deo communis ſit, cum, teſte David Pf. 77. Peccatores malè de DEO locuti ſint, & quidem ipſum non exiſtere; alii ſcientiam eorum quæ ſunt in terris, non habere; alii non poſſe, & velle juvare dicant; quid mirum igitur, ſi vili & peccatori homini quoque detrahant. Cerrè beatum credere deberet, ſi detractioes à DEO avertere & in ſe convertere poſſet, uti S. Bernardus lib. 2. confid. optavit dicens: *Bonum mihi, ſi dignetur Dominus meus uti pro clypeo, libens in me excipio detrudentium linguas maledicas, & venenata blaſphemiæ, ut non ad ipſum perveniant. Quod mihi det gloriari in voce illa: Quoniam propter te ſuavi opprobrium, & operuit confuſio faciem meam.*

LXV. Secundò ei oſtendat, quòd qualiſi impoſſibile ſit detrudentium linguas ſubterfugere, uti S. Gregorius Naz. indicavit dicens: *Nihil eſt, quod à linguæ ſagittis tutum atque immune ſit.* Cui contentiens S. Hieronymus ep. 10. *Fieri, ait, quidem non poteſt, ſed abſque morſu hominum vita hujus curricula quæ tranſeunt ſeat.* Hinc non malè quidam Detractores Cyniphibus comparat, de quibus DEUS Moyſi Exod. 9. dixit: *Extende virgam, & percutite pulverem terræ, & ſint Cyniphes univerſa terra Egypti.* An non eſt optimum erit conſilium Senecæ, & patienter ferendum, quod evitare non poteſt. Sic certè & S. Gregorius hom. 9. in Ezech. ſuaſit dicens: *Cum linguæ detrudentium corrigi nequeant, æquanimiter ſunt per omnia toleranda: nec obrectationis ſermo timendus eſt.*

... dum vituperatio per verborum metuitur, recti operis via deferatur.

LXVI. Tertio illi ostendat, quod malis displicere, laudabile sit, teste Seneca: & quod is, qui propria virtute decoratur, aliorum vitiis aut detractionibus non dedecoretur. Unde Sapienter monet pius Alcega lib. 2. de imit. c. 6. *Si attendis, quid apud te sis, non curabis, quid de te loquantur homines. Homo videt in facie, DEVS autem in corde. Homo considerat actus, DEVS autem pensat intentiones. Quod ergo es, hoc es, nec major dici vales, quam Deo esse sis.*

LXXVII. Quarto illi ostendat, utilitatem detractionum; certe S. Bernardus dicere ausus est: *Ego magis conscientia mea nullum judico accommodatius medicamentum opprobriis & contumeliis. Sed & S. Gregorio teste, iustus miranda agit, & opprobria recipit, qui exire foras per laudes potuit, repulsus contumelia ad semetipsum redeat, & eo solidius intus in DEO solidet, quo foris non invenit, ubi requiescat. Juxta S. Basilium vero ho. 10. de ita, Detrahenti contumelia regnum caelorum claudit, tibi vero taciturnitas idem aperit.*

§. IV.

Tentatio IV. Circa injurias illatas.

LXXVIII. **A**chatius Aulicus generosi pectoris gravissimam ab alio quopiam Aulico injuria affectus, diu, nocturneque vindictam meditatut, & tandem sibi persuadens, honorem suum aliter reparari non posse nisi per duellum oblatum, statuit illud omnino injuriantem provocare, hocque suum propositum

firmum

fitum uxori manifestat, verum illa de vita Mariti
retinenda sollicita, quia verbis proprijs dissuadere
hunc hoc frustra fuerat conata, Pastorem adit, &
maritum ipse à proposito abducere efficacius conatur
rogat. Quæritur, quomodo id præstare debeat
Pastor?

Responsio.

LXXIX. Inprimis illi ostendat, ultionem non
ipsum pertinere, sed ad DEUM, qui ultionum Do-
minus Ps. 93. vocatur, idèoque sibi etiam vindictam re-
vavit dicens: *Mihi vindictam, & ego retribuam.* Re-
12. Ex quo facile colligere poterit Achatius, quàm
sipienter & malè agat, vindictam hanc sibi appropin-
quando; annon enim, si aliquis ipsi summè amicum
primèque armatus videret inimicum ipsius inveni-
entem, diceretque Achatius: *Sine me, ego
pro tuo meliùs cum ipso velut armatus pugnabo: ha-
tè ageret, si nollet ipsi vindictam relinquere?* Cui
ergo DEUS Jerem. 51. dicat: *Ecce ego judicabo
te, & ulciscar ultionem tuam:* an non merito
committitur vindicta? Certè sic jam olim Salomon
Eccl. c. 12. sua fit dicens: *Qui vindicari vult, à Deo
non inveniet vindictam.* Et ad stipulans D. Augu-
stinus in Ps. 102. *Ferto, inquit, injurias: securus est
faciet enim misericordias Dominus, & judicium con-
tribus injuriam accipientibus.*

LXXX. Secundò illi exemplum Christi proponat
qui, cum facile vindicare se posset, aut rogare Patrem
pro vindicta; & exhibuisset plus quàm duodecim
legiones Angelorum, ut ipse Matt. 26. dixit, neutiquam
tamen sibi vindictam arrogavit, sed Patri reliquit.

merito hoc exemplum proponens S. Augustinus s.
de S. Stephan. *Attende, inquit, Christum Medi-*
am agnitudinis tua: attende Redemptorem anime tuae.
Propter te pependit in ligno, & nondum est vindicatus,
& tu vis vindicari, & non vis tantum & talem Magi-
strum imitari? ideo pari voluit, ut tibi patientia sue de-
monstraret exemplum. Vide pendentem, & tibi lan-
guenti de suo sanguine medicamentum conficientem.

LXXXI. Tertio illi ostendat, quam præclaram ha-
beat occasionem, compensandi per hunc præstantissi-
mum actum opera illa bona, quæ hætenus neglexit,
uti præclare B. Cæsarius hortatur dicens: *Qui capti-*
vos redimere, & pauperes pascere, vel vestire non præ-
stet, contra nullum hominem odium in corde reseruet,
& inimicis non modò malum pro malo non reddat, sed
etiam diligat, & pro eis orare non desinat, certus de pro-
missione Domini sui, liberà conscientia ante tribunal di-
stare poterit: Da, Domine, quia dedi: dimitte, quia
dimisi. Id quod præter alios multos experta est mulier
illa, quæ occisorem Filij sui in domum recepit, atque
a captivitate & morte defendit; hanc enim charitatem
deò rependit DEUS, ut & Filium illius è purgato-
rio dimiserit, & ipsi vitam æternam promiserit, ut
Faber in festo S. Stephani conc. 3, n. 3, refert.

LXXXII. Quarto eidem suadeat, ut, quemad-
modum illi, qui ponticuluth ligneum aquæ impositum
transcunt, cælum, non aquam, aspiciunt, ne verti-
gine turbati in imum aquarum prolabantur; ita & ipse
non ad injurias illatas, sed ad cælum & promissum
premiu oculis convertat. Ita jam olim S. Chry-
sostomus ho. 78. ad Popul. suavit dicens: *Facillimè in-*
juriam ferre poteris, si tantum in cælum respicias, si spe-
ctes

et illam pulchritudinem, & quò te DEVS suscipere
promisit injuriam generosè ferentem. Sic S. Stephanus
fecit, qui, ut sacra historia act. 7. testatur, dum lae-
dibus obrueretur, non in lapides, nec in lapidantes,
nec in injuriam, sed in cœlum, quod ignoscenti,
pro lapidantibus oranti fuerat apertum, oculos dirigebat.

LXXXIII. Quintò ut illi falsam persuasionem
quâ summum dedecus putat, honorem læsum non
dicare, eripiat, memorabilem S. Gregorij ho. 18.
Evang. Sententiam eidem suggerat: *Vnde vox
in corde nostro contra patientiam nascitur, nisi quia
in malis cogitationem figimus & dum in terris gloriam
querimus, placare ei, qui nos de cœlo conspicit, non
possimus? Acceptà ergo contumeliã meditemur in opere
contumeliam DEI: Ego non quero gloriam meam: est, qui
iudicet. Si ergo Princeps contumeliam passus
propriam gloriam non querere inquit, sed DEI, quò
tu membrum tanti facis gloriam, & dignitatem
ut pro illa quærenda & tuenda, ipsius DEI gloriam
contemnas? Adde quòd imperitum duntaxat vulgus
dicet, probrosum esse, injuriam non vindicare,
autem ex errore imperitæ multitudinis penderet,
magnis viris habendus non sit, Cicerone teste l. 1. c. 1.*
Certè sacris Sanctorum Martyrum imaginibus
instrumenta, quibus se vindicare poterant, sed quò
læsi sunt, in signum trophæi de inimicis reportati
pinguntur; Hinc S. Andreas cum cruce, S. Paulus
cum gladio, S. Laurentius cum craticula S. Sep-
timus cum lapidibus pingitur; ut adeò meritò inferat
Basiliius ho. 10. de ira: *Quorùm ergo, dic tu
cupis esse Discipulus? Beatorum hominum, & Dei
gratiam*

atorum, an eorum, qui spiritu referti sunt maligno ?
 approbas illorum facta, confiterisque illa ipsis fuisse hono-
 rifica, & tibi credis in dedecus cedere, inimico parcere ?

LXXXIV. Sexto illi ostendat, non modò non ge-
 nerosi, sed ignobilis animi, pectorisque indicium esse
 undictam ab inimico sumere; sicut enim non plena,
 sed vacua vasa, si percutiantur, sonum edunt; sic non
 illi, qui verâ nobilitate, fortitudine, magnanimitate
 præditi sunt, sed qui illâ carent, & vacui sunt, vocife-
 rari ob injuriam acceptam, & sese vindicare solent;
 ut in S. Stephano apparet, qui, quia plenus erat gra-
 tia & fortitudine, ut act. 7. dicitur, tacebat ad injurias,
 & pro inimicis orabat. Sed & de SS. Martyribus ca-
 nit Ecclesia: *Non murmur resonat, non querimonia,*
sed corde tacito mens bene conscia conservat patientiam;
ut merito Diogenes interrogatus, quinam essent no-
bilissimi? Contemptores injuria: responderit; cui eti-
am ovidius l. de trist. consentit, dum cecinit;

Quò quisque est major, magis est placabilis iræ

Et faciles motus mens generosa capit.

Ipsè certè DEUS potentiam & fortitudinem parcendo
 magis, quàm vindicando ostendit, ubi Moyses num.
 14. ostendit dicens: *Magnificetur ergo fortitudo Do-*
mini &c. & paulò post subjungit: Dimitte, obsecro,
peccatum populi hujus sicut propitius fuisti: Considera
hominum cecitatem. Arbitrantur, se suam fortitudi-
nem, suamque animam magnificare, si in alios seeviant,
stillatas injurias vindicent; non sic autem Dominus no-
bet, sed parcendo, & non vindicando; uti & Ecclesia
confirmat, dum orat: DEVS, qui omnipotentiam tu-
am parcendo maxime, & miserando manifestas.

§. V.

Tentatio V. circa temeraria Judicia
passiva.

LXXXV. **C**ælius Religiosus omni studio ad perfectionem incumbens, advenit, et resque suas actiones in sinistram partem accipit, et passim à commilitonibus pro Hypocrita haberi despici, qui nihil solidæ virtutis possidens, hominibus duntaxat oculis placere studeat. Unde vehementer tentatur, & hanc ipsam suam tentationem suo spirituali manifestat. Quæritur, quomodo liberandus sit ab hac tentatione?

Responsio.

LXXXVI. Inprimis ei ostendat, quàm difficile imò impossibile propemodum sit hæc judicia effugere, uti satis clarè libellus de imitatione Christi indicat 3. c. 36. dicens: *Multi multa loquuntur, & ideo per se va fides est adhibenda. Sed & omnibus satis esse, non est possibile. Etsi Paulus omnibus studuit in Domino parere, & omnibus omnia factus est, tamen etiam pro modo duxit, quòd ab humano die iudicatus fuerit. Satis pro aliorum adificatione, & salute, quantum poterat, & poterat. sed ne ab alijs aliquando iudicaretur vel non despiceretur, cohibere non potuit. Imò & Christus obtinere id nequivit; hinc Eccl. 7. comparatur dicens: Venit Joannes Baptista neque manducans panem, neque bibens vinum & dicitis: Dæmonium habet. Venit Filius hominis manducans, & bibens, & dicitis: Ecce homo devorator, & bibens vinum, & comensus publicanorum & peccatorum. Hinc Discipulos*

contra hæc iudicia roborans, Matt. 10. dixit: *Non est Discipulus supra Magistrum, si Patrem-familias Belphegor vocaverunt, quanto magis domesticos eius?*

LXXXVII. Secundò ostendat illi, quàm parùm curanda & æstimanda sint iudicia hominum; quæ enim Virgo curaret, si à cæco quopiam homine deformis diceretur? atqui æquè parum curandum est, si homines de nostris operibus iudicent; cùm enim omnis horum bonitas ab intentione pendeat, juxta illud Ps. 44. *Omnis gloria Filia Regis ab intus*: intentio autem à nullo homine sine speciali DEI aut hominis revelatione videri, & cognosci possit, meritò quoad hoc cæcis comparari possunt, uti ipse etiam Christus comparavit, Matt. 15. dicens: *Sinite illos, cæci sunt, & duces caecorum.*

LXXXVIII. Tertio eidem ostendat, quòd, etiam si vera essent humana iudicia, nihilominus parvi facienda forent, cùm nullus sine voluntate DEI vel illius movere possit, uti S. Petrus l. c. 3. indicavit, dicens: *Quis est, qui noccat vobis, si boni æmulatores fueritis?* an non ergo ridendus erit, qui à bonis operibus per ejusmodi hominum iudicia absterri se patitur, perinde ac rideretur is, qui ad convivium invitatus timeret domum ingredi, eò quòd depictos ante Januam Gigantes videret: aut qui per plateam transire vereretur, ne anseres eum assibilarent: aut qui à silvæ ingresso se absterri per foliorum strepitum timeret? an non enim de homine dictum est à Job. c. 13. *contra folium, quod vento rapitur, ostendis potentiam tuam?* an non propter garrulitatem inanem similes sunt homines anseribus sibilantibus? an non propter impotentiam nocendi similes depicto & armato Giganti? ut adeò meritò Thomas de Kempis l. 3. c. 36. timentem ejusmodi

judicia sic alloquatur, & confortet: *Quis es tu, & quid
meas à mortali homine? hodie est, & cras non comparabitur.*
*DEVM time, & hominum terrores non expave-
scas. quid potest aliquis in te verbis aut injuriis? sibi potius
metuendum est, quàm tibi.*

LXXXIX Quartò suadeat illi, ut doctrinam
berrimam pij Authoris l. 3. c. 36. sibi applicet, in Pe-
na Christi sic loquentis: *Fili, jacta cor tuum firmum
in Domino, & humanum ne metuas judicium, ubi
conscientia piuum reddit, & infontem. Bonum est
beatum taliter pati, nec hoc erit grave humili cordi.
DEO magis, quàm sibi ipsi confidenti.* Ita sanctus
Paulus se solatus est 2. Cor. c. 1. dicens: *Gloria
hæc est, testimonium conscientie nostræ.* Ita & S. Augu-
stinus l. 2. contra Jov. c. 1. dicens: *Senti de Angustia
quidquid libet; sola me in oculis DEI conscientia
accuset.* Conscientia autem non est aliud, quàm scien-
tia & testimonium, quo anima sibi conscia est, &
que attestatur, se purè, & sanctè juxta legem
vivere. Hortetur ergo Cæsarium, ut nolit male agere,
& sic sua eum conscientia non accusabit; si con-
scientia ipsum non accuset, DEUS ipsum non judicabit;
si DEUS non judicet, pro minimo ipsi sit ab homi-
bus judicari; nam, ut S. Gregorius Naz. rectè
vertit, DEI Judicium cordatis hominibus pluris
est, magisque curandum est, quàm omnium ho-
minum in unum coactorum.

XC. Quartò illi ostendat damna, quæ ex nimio
more horum judiciorum oriri solent, nempe ut nihil
aut certè pauca opera cum debita perfectione, uti
olim Polycletes celebris Pictor concivibus suis ostē-
dit, dum duas imagines pinxit, unam juxta propriam
sententiam

sensum & artis suæ præcepta; verùm cum eam ante
 domum pro exiccatione expositã à multis carpi adver-
 tisset, aliam huic omnino similem pinxit, & cum ite-
 rum exposuisset, quidquid à quovis carpi occultè la-
 tens audiverat, juxta carpentis sensum mutavit, unde
 tandem propter tam crebram mutationem tam defor-
 mis imago prodijt, ut nemo sine risu eum aspiciere pos-
 set. Quare priorem imaginem iterum exposuit, &
 juxta deformem imaginem statuit, cumque cives spe-
 ctaturi has imagines certatim convolâssent, & à Poly-
 clete interrogati, quid de ijs sentirent, primam pluri-
 mum laudarent, secundam autem velut stultè pictam
 vehementer improbarent, subiecit ille: atqui prima
 secundùm artis meæ præcepta, altera juxta vestrum
 sensum depicta est. Hinc ergo colligite, qualia mon-
 stra quis progigneret, si vestra perversa judicia atten-
 deret. Quam proinde doctrinam & sibi applicet
 Casarius, discatque inde, quàm vera pronuntiârit S.
 Hieronymus Ep. 28. *Prima virtus Monachi est, ho-
 minum judicia contemnere.* Dicat proin cum S. Gre-
 gorio Naz. orat pro seips. *Quid meâ interest, qui rei ve-
 ritatem magis curo, imò solam curo? hoc enim vel me
 condemnaverit, vel absolverit: hoc miserum vel beatum
 reddiderit. At quid alijs videatur, nihil ad nos, que-
 madmodum nec alienum somnium. Non ita alijs vide-
 tur, ais, quid verò? an ijs, qui vertigine correpti sunt,
 terrâ fixa & stabilis videtur? quocirca fac prius fidem,
 sanos esse eos, qui de nobis ita sentiunt, & tum nos ad-
 mone, ut meliorem mentem induamus.* Rectè ergo S.
 Hieronymus l. 1. c. 3. in Isaiam concludit; *Spernentes
 hominum judicia, nec laudibus eorum extollamur, nec
 obiretationibus contristemur, sed ingrediamur rectam
 viam, & tritas à SS. Prophetis semitas.* §. VI.

§. VI.

Tentatio VI. circa inimicitias passivas.

XCI. Vitalis civis, cum iustâ de causâ actionem persequeretur, & verò etiam Sententiam pro se obtinisset, tamen grave erga ipsum odium & inimicitiam idem concipere concepit, ut neque aspicere illum aut alloqui sit dignatus, sed undique occasionem captârit, seriam de ipsius vindictam capiendi. Cùmque nullum Vitalis remedium inveniret, inimicum suum placandi, tandem Persecutori suo cum magno dolore inimicitiam hanc manifestat, ab eoque consilium & auxilium requirit. Queritur, quale sit eidem suggerendum.

Responsio.

XCII. Inprimis illi ostendat, Inimicum suum non habere nocendi potestatem majorem, quàm DEUS ipsi permittat, uti sat clarè Christus Jo. 19. indicavit dicens Pilato: *Non haberes in me potestatem, nisi data tibi esset de super.* Quidquid autem permiserit fieri DEUS, id in summam illius utilitatem à divina providentiâ ordinari, uti præclarè S. Augustinus in Pl. 23. indicavit sic loquens: *Serviant modò inimici, humilientur, faciant, quidquid volunt, sed sicut de super permittuntur, non quòd DEVS det illis voluntatem nocendi, sed potestatem. Vnusquisque enim malus habet apud se voluntatem nocendi; ut autem possit nocere, non habet in potestate: ut velit, jam reus est: ut possit occulta dispensatione providentiâ DEI, in alium permittitur ad probationem, in alium permittitur ad coronam. Ad pœnam, quando permittitur*

sunt alienigena capere Populum Israël, quia peccaverunt
in DEVM. Ad probationem permissus est Diabolus
in Job; probatus est autem S. Job, confusus est Diabolus.
Ad coronam verò permissi sunt Persecutores in Martyres.

XCIII. Secundò illi ostendat, quomodo DEUS
in variis exemplis suam providentiam ostenderit, o-
mnia mala, quæ inimici paraverant, in summam il-
lorum, qui passi fuerant, utilitatem convertendo.
Quorum primum esse potest Jacobi Patriarchæ, de
quo adhuc in utero existente dictum est Rebeccæ gen.
25. Major (nempe Esau) serviet minori. Quod va-
ticiuiam S. Augustinus l. 18. de temp. impletum fuisse
ait, dum Esau ipsum persecutus est, sicque serviebat
ipfi non obsequendo, sed persequendo, quomodo
molæ serviūt tritico, lima vel malleus auro, panibus co-
quendis furnus; nam hoc ipso, quòd persecutus eum
fuit, effecit, ut è patria fugerit, uxores optimas acci-
peret, Pater duodecim Patriarcharum, ex quibus Chri-
stus nasceretur, efficeretur, &, qui cum baculo Jor-
danè transgressus fuerat, cum duabus turmis regrede-
retur. Alterum nec minus illustre exemplum Josephus
eius Filius esse potest, cui non mediocrem utilitatem
attulit fraternum odium, cum venditio à Fratribus fa-
cta effecit, ut deniq; ProRex regni Egypti crearetur,
& ab ipsis etiam Fratribus, ut pridem per binum so-
mnum ei ostensum fuerat, adoraretur; sicque meri-
tò de illis dictum fuerit, quod olim de occisoribus In-
fantum nonnemo protulerat: non tantum prodesse
ei potuissent obsequio, quantum profuerunt odio.]

XCIV. Tertiò ei ostendat, quòd inimicus, dum
ipsum persequitur, sibi plùs, quàm alteri noceat, uti
præclare S. Augustinus, in Pl. 36. indicat dicens: Fa-
calano

culam apponis, ut aliquid incendat; numquid non ipsa
 facula prior ardet, ut aliquid possit accendere? Malitia
 autem procedit ex te. Et quem prius vastat nisi te: equidem
 dico, quod fieri potest, ut malitia tua alteri non noceat; ut
 autē tibi non noceat fieri non potest. Hinc S. David peten-
 tibus sociis, ut occasione oblatā Saulem interficeret, re-
 spondit: Propitius sit mihi Dominus, ne faciam hanc rem
 ubi bene notandum, quod non dixerit: Propitius sit
 Dominus, sed mihi, quia illum occidendo prius ani-
 mam propriam, quam corpus Saulis peremisset sicque
 sibi magis, ac Sauli nocuisset; perinde ut apes cum pe-
 culeo etiam viscera ejiciunt, sicque dolorem quidem
 inimico, sibi autem mortem afferunt. Ut merito Te-
 tullianus l. de pat. c. 8. dixerit: *Fatigetur improbi-
 patientiā tuā: plus improbum cædis sustinendo? ab
 vapulabit, cujus gratiā sustines.*

XCV. Quartò illi in memoriam revocet, quod
 DEUS per Salomonem prov. c. 16. dixerit: *Com-
 placuerint Domino via hominū, inimicos quoque ejus
 convertet ad pacem, uti varijs exemplis in S. scripturis
 confirmatum est, maximè Jacobi Patriarchæ, quem
 Esau summus olim illius inimicus postea obviam cur-
 rens, amplexatus est, stringensque collum ejus, et
 osculans flevit. Gen. 33. Deinde Josephi, quem Fra-
 tres, qui ipsum prius vendiderant, proni postea ado-
 rantes dixerunt: Servi tui sumus: ita ut jure ipse illi
 dixerit: Nolite timere: num DEI possumus resistere
 voluntati? vos cogitastis de me malum, sed DEVS con-
 vertit illud in bonum, ut exaltaret me, sicut in presentia
 rum cernitis, et salvos faceret multos
 populos.*

✠ (o) ✠

§. VII-

Tentatio VII. circa conversationem malorum hominum.

XCVI. **A** Gatha devota Ancilla summopere queritur confessorio suo, quod inter Ancillas alias & Famulos valde discolos ac immorigeros habitare multa que parùm honesta audire, & videre cogatur, nec tamen Herum & domum, cui se addixit, deserere sine grandi incommodo possit; rogat proin, mediuna sibi suggeri, quo se contra ejusmodi tentationes protegere, animique sui quietem retinere possit. Quæritur, quomodo eidem sit respondendum?

Responsio.

XCVII. Inprimis ei ostendat, quod quasi impossibile sit, sine malis hominibus in hac vita degere, uti sapienter S. Augustinus advertit l. 78. de temp. Sicut duo parvuli in utero Rebecca collidebantur, sic in utero Ecclesie duo Populi jugiter adversantur. In ventre spiritualis Rebecca, id est, Ecclesie duo Populi colliduntur; humiles scilicet & superbi, casti & adulteri. Et iterum tr. 27. in hom. Certi sumus, inquit, quia omnes, qui sumus in corpore Domini, & manemus in illo, ut ipse maneat in nobis; in hoc saculo necesse habemus usque in finem inter malos vivere, non inter illos dico malos, qui blasphemant Christum; raro enim jam inveniuntur, qui linguâ blasphemant, sed multi qui vitâ. Necesse est ergo, ut inter illos usque in finem vivamus. Quod ipsum etiam S. Gregorius lib. 20. mor. c. 30. confirmans, Abel, inquit, quippe renuit esse, quem Cain malitia non exercet. Et iterum l. 2. ep. 39. Boni, si sine malis fuerint, perfecti esse
boni

boni non possunt, quia minimè purgantur. Abel est non suspicor, qui Cain non habueris.

XCVIII. Secundò illi ostendat, quòd, sicut máximo est vituperio, inter bonos non esse bonum, ita summè laudabile esse, etiam inter malos bene operari; id quod bene S. Gregorius l. 1. mor. in c. 1. Job advertit dicens: *Sicut gravioris culpe est, inter bonos bonum non esse, ita immensi est praconii, bonum etiam inter malos extitisse. Nemo sanè perfectè bonus est, nisi qui fuerit & cum malis bonus.* Certè ideo misericors DEVS, teste S. Chrysostomo cap. 6. in gen. sic dispensavit, ut simul essent boni & mali, quò malorum subnervaretur malitia, bonorumque virtus clarè elucesceret, & desides, ac studiosi plurima commoda lucrifacerent, modò vellent. Hinc & jam olim Aristippus Philosophus interrogatus, quid esset admirandum in vita? vir probus, respondit, & moderatus, quoniam etsi inter improbos agat, non tamen pervertitur.

XCIX. Tertiò ei ostendat, quomodo inter malos innoxia transire & vivere queat, si videlicet consilium S. Augustini in Pl. 91. observare studeat sic loquentis: *Ab iniquis non potes recedere, quia mixta est palea tritico, usque dum ventiletur in ipsa area. Mira res est de tritico; recedit à palea, cum expoliatur: & non recedit ab area, dum trituratur. Quando autem omnino separabitur? cum venerit ventilator. Ergo mala area in orbe terrarum est: necesse est, ut, si proficiat, inter iniquos vivas: ab iniquis recedere non potes: ab iniquitate recede. Odio habeas semper malas peccatorum actiones, sed illorum pro Christo sustineas persecutiones. Noli dolere, quòd te vexent, sed quòd*

Deo peccent. Non participat triticum de natura paleæ; sic nec tu de malignitate peccatorum participato. Valde laudabile est, de vitiis alienis tribulari, non implicari, mœrere, non hærere; dolore contrahi, non amore attrahi.

C. Quartò etiam exempla quædam proponat eorum, qui inter malos bene vixerunt, ut & sibi hoc esse possibile cognoscat. Hujusmodi autem esse possunt imprimis exemplum Noë, de quo S. Chrysostomus c. 6. in Genesio sic loquitur: *Noë multos habebat, imò omnes, qui ad mala & prava opera hortabantur, & nullus erat, qui ad bonum induceret: & tam domestica illi virtus erat, ut viam diversam à vulgari, quam omnis multitudo inambulabat, iret, adimplens illud, quod Moyses olim dicturus erat: Ne sis cum multis in malitia; & illud: Melior est unus faciens voluntatem Domini, quam innumeri Pravaricatores.* Talis etiam erat Loth inter Sodomitas: Talis S. Job, qui de seipso cap. 30. dicit: *Frater fui Draconum, & Socius Struthionum.* Talis etiam S. Ezechiel, cui Dominus Ezech. 2. dixit: *Increduli, & subversores sunt tecum, & cum scorpionibus habitas.* Cùm ergo hi & similes bene inter malos vivere poterint, cur non & ipsa possit?

§. VIII.

Tentatio VIII. Circa contemptum & derisionem.

CI. **I**uliana Monialis, devota quidem & pia, sed tamen etiam simplex admodum virgo, videns, se propter simplicitatem suam ab omnibus propè reliquis Monialibus derisui, & contemptui haberi,

beri, graviter turbatur, & propemodum de Monasterio omnino deserendo cogitat; prius tamen hanc suam tentationem Confessario suo aperit. Quæritur quomodo contra eandem munienda sit?

Responsio.

CII. Inprimis illi ostendat, quàm multi Sancti & perfecti ejusmodi derisiones sint passi. non enim Tobias ab uxore & cognatis irrisus est? non Job de seipso dixit: *Numquid derident me majores?* an non Jeremias pariter passus est: *Factus sum in derisum omni populo?* an non David quoque dicit: *omnes videntes me deriserunt me?* an non Christus inprimis in domo Jairi, dein apud Herodem, postea in domo Pilati, & tandem in cruce procaciter irrisus est. quid ergo mirum, si ipsa quoque longè quàm sanctitatem & dignitatem his omnibus inferior modicè quandoque irrideatur.

CIII. Secundò illi ostendat, quòd, quàm magis derisa & contempta fuerit in hoc mundo, tantò Christo similitior, gratiorque sit futura, atque ad suum tempore coram toto mundo laudanda, & estimanda, uti jam olim Salomon Sap. 5. prædixit, dicitur: *Hi sunt, quos aliquando habuimus in derisum, & in similitudinem improperii. Nos insensati vitam illorum estimabamus insaniam, & finem illorum suæ invidie: ecce quomodo computati sunt inter Filios Dei, & inter sanctos sors illorum est.* Quidni ergo dicatur cum S. David Pl. 83. *Elegi abjecta esse in domo Dei mei magis, quàm habitare in tabernaculis peccatorum.* Et iterum 2. Reg. 6. *Ludam, & vilior fiam populo, quàm facta sum, & ero humilis in oculis meis.*

CIV. Tertio suadeat illi, ut sibi applicet totum caput 41. l. 3. de imit. sibi que à Christo dictum putet: *Filia, noli tibi attrahere, si videas alios honorari, & elevari, te autem despici, & humiliari. Eri-ge cor tuum ad me in caelum, & non contrista-beris te contemptus hominum in terris.* Respondeat proin & ipsa; *Domine, in cecitate sumus, & in vanitate cito seducimur. Si rectè me inspicio, nunquam mihi facta est injuria ab aliqua creatura, unde nec justè habeo conqueri adversum te. Quia autem frequentet & graviter peccavi tibi, meritò armatur contra me omnis creatura. Mihi igitur justè debetur confusio & contemptus, tibi autem laus, honor, & gloria. Et nisi ad hoc me preparavero, quòd velim libenter ab omni creatura despici, & derelinqui, atque penitus nihil videri, non possum interius pacificari, & stabili-ri, nec spiritualiter illuminari, neque plenè tibi amiri.*

CV. Quarto suadeat, ut bene perpendat, quan- to opere DEUS illo ipso tempore, dum ipsa contem- nitur, ab infinitis hominum millibus negligatur, sper- natur, & contemnatur; quàm proinde iniquum sit, si, cum DEUS infinità laude dignus, hæc à subditis suis, quibus cælum promittit, & sanguinem dedit; tamò hoc ipso momento alit, & à periculis defendit, tam graves contemptus tam patienter ferat, & dissi- mulat, ipsa de suo contemptu & derisione conqueri velit.

CVI. Quintò iterum sibi applicet totum caput 28. l. 3. de imit. sibi que dictum putet à Christo: *Filia, non agrè feras, si quidam de te malè senserint, & dixerint, quòd non libenter audis. Tu deteriora de te-*

P

ipsa

ipsa sentire debes, & neminem infirmiore te credens.
 Si ambulas ab intra, non multum ponderabis volens
 verba. Est non parva prudentia, silere in tempore
 malo, & introitus ad me converti, nec humano iudicio
 disturbari. Non sit pax tua in ore hominum; sed
 nim bene, sive male interpretati fuerint, non es idem
 ter homo. Vbi est vera pax, & vera gloria?
 in me? & qui non appetit hominibus placere, nec
 displicere, multa perfruetur pace. Ex inordinato
 re, & vano timore oritur omnis inquietudo cordis,
 distractio sensuum.

§. IX.

Tentatio IX. Circa falsam accusationem.

CVII. **L** Ambertus Religiosus falsò coram superioribus
 suis accusatus, omni quidem Innocentiam suam demonstrare nititur, sed frustra
 quia prevalentibus Accusatoribus beneficio suo
 liori privatus, & ad aliud minus pingue, gratum
 detrusus est; ex qua injuria cum gravissimum
 dolorem concepisset, ejusdem relevandi causa
 fessarium adit, eique totam rei seriem magno
 sensu exponit. Quæritur, quomodo consolandi
 & contra hanc tentationem armandus sit?

Responsio.

CVIII. In primis ei narret, quoddam Joanni Pectore
 Minoritæ contigerit, qui, cum in Capitulo generali
 falsò fuisset accusatus, & postea coram crucifixione
 suam injuriam deplorasset, audivit à Christo
 Et quid ego merui, ut apud Pilatum falsè accusatus
 &

ad ipsam ignominiosissimam mortem fuerim damnatus. Quibus verbis adeo roboratus est, ut æquissimo postea animo falsitatem suæ accusationis pertulerit. Unde merito libellus de imit. l. 3. c. 46. in Persona Christi dixit; *Fili, sta firmiter, & spera in me: Quid enim sunt verba, nisi verba? Per aërem volant, sed lapidem non ledunt. Si reus es, cogita, quod libenter emendare te velis: si nihil tibi conscius es, pensa, quod velis libenter pro DEO hoc sustinere. Parum satis est, ut vel verba interdum sustineas, quæ necdum fortia verba tolerare vales.*

CIX. Secundò eidem ostendat, quod sicut in humanis judicijs ab inferiori tribunali ad altius provocatio datur; ita etiam hinc appellatio ad supremum Judicem semper superfit; imò nec provocatione opus sit, sed ipse DEUS velut supremus Judex causam reassumpturus, & ipsius innocentiam tantò majori cum solatio sit detecturus, quantò diutius hæc detectio fuit dilata; uti iterum pius Author l. c. in persona Christi dixit: *Ego sum Judex, & cognitor omnium secretorum: ego scio, qualiter res acta est, ego injuriantem novi, & sustinentem. Ego reum & innocentem judicabo: sed occulto judicio utrumque ante probare volui. Ad me ergo currendum est in omni judicio, nec proprio inmitendum arbitrio. Justus enim non conturbabitur, quidquid ei acciderit, etiamsi injustè aliquid contra eum prolatum fuerit, non multum curabit; pensat namque, quia ego sum scrutans corda & renes, qui non judico secundum faciem & humanam apparentiam.*

CX. Tertio illi referat, quid olim S. Ephrem ab Angelo in carcere dictum sit, quod quidem oves,

ob quas ablatas accusatus, & ad mortem iam
damnandus fuerat, non furatus sit; sed tamen
culam, quam pauper quidam unicam habebat,
diu lapidibus impetiêrit, donec mortua concidit;
præterea ipsum etiam Pauperem obviam venientem
& de bucula interrogantem malis verbis contristatam
à se dimiserit; & hanc tandem esse causam, ob quam
DEUS incarcerari ipsum permiserit: simili ergo
modo & ipse Lambertus non ad præsentem culpam,
falsò insimulatus est, sed ad præteritas, quas
admisit, & ob quas necdum punitus est, oculos con-
ciat, dicatque cum pio Asceta l. 3. c. 46. de
*Domine DEVS, Iudex iuste, fortis & patiens, qui
minum nôsti fragilitatem, & pravitatem, esto
meum, & tota fiducia mea; non enim mihi
conscientia mea. Tu nôsti, quod ego non novi, &
in omni reprehensione humiliare me debui, & ma-
tè sustinere. Melior est enim mihi tua copiosa
cordia ad consecutionem indulgentia, quam mea
ta iustitia pro defensione latentis conscientie. Ego
mibi conscius sum, tamen in hoc iustificare me non
sum, quia, remota misericordiâ tuâ, non iustificari
in conspectu tuo omnis vivens.*

CXI. Quartò illum horretur, ut conscientia
testimonio contentus dicat cum S. Paulo 2. Cor.
*Gloria nostra hæc est, testimonium conscientia
quòd in simplicitate cordis, & sinceritate DEI, &
sapientia carnali, sed in gratia DEI conversati
in hoc mundo. Dicat item cum S. Augustino. Sc
ti de me, quod lubet, sola me in oculis DEI
tia non accuset. De reliquo certò confidat, quod
DEUS, sicut olim Susannæ fiduciam in eo habuit*

innocentiam cum summa ipsius, cognatorum, & totius Populi lætitia & consolatione manifestavit, ita ut ipsum contra falsos Accusatores defensus, & famam ex falsa accusatione deperditam tantò majori cum solatio, gaudiòque sit restitutus, quantò fortiori cum patientia ejusdem ablationem sustinuit, ac toleravit. Dicat proin cum Job: *Ecce in celo testis (Judex, & Protector) meus: Et cum Jeremia c. 1. Tu autem, Domine Sabaoth, qui judicas justè, & probas renes, & corda, videam ultionem tuam ex eis; tibi enim revelavi causam meam.*

§. X.

Tentatio X. Circa Postpositionem.

CXII. **H**onorius bonus cæteroqui Religiosus, sed exiguis talentis præditus, advertens, ad nullum munus paulò honestius se applicari, sed vilissima quæque officia & opera sibi demandari, graviter propterea tentatur non infrequenter; quia tamen seipsum insufficientem agnoscit ad ejusmodi tentationem superandam, Confessarium in auxilium vocat, ab eoque modum resistendi tali tentationi cognoscere petit. Quæritur, quid ei sit respondendum?

Responsio.

CXIII. Inprimis ei exemplum Christi proponat, qui etiam nequissimo & sceleratissimo Latroni postponi se patientissimè tulit; & præterea ultrò se tanquam minimum & postremum ad Discipulorum pedes abjecit. Quare sibi applicet salubrem illam S. Augustini to. 2. ep. 56. adhortationem; *Obsecro vos,*

Et plurimum rogo, non patiamini sine causa tam pretiosum vobis exemplum exhibitum esse, sed conformamini illi, Et renovamini spiritu mentis vestre. Sed illa pij Authoris l. 3. c. 13. verba sibi velut à Christo dicta existimet: *Quid magnum, si tu, qui pulvis Et nihil, propter DEVM te homini subdis, quia ego omnipotens Et altissimus, qui cuncta creavi ex nihilo, me homini propter te humiliter subjeci. Factus sum omnium humillimus Et infimus, ut tuam superbiam meam humilitate vinceret. Disce ergo te humiliter terra Et limus, Et sub omnium pedibus incurvare. Exardeſce contra te, nec patiaris tumorem in te crescere, sed ita subiectum Et parvulum te exhibe, ut omnes super te ambulare possint, Et sicut lutum platearum conculcare.*

CXIV. Secundò illi in memoriam revocet, quod Christus Luc. c. 14. dixerit: *Cùm invitatus fueris ad nuptias, vade, recumbe in novissimo loco, ut, cùm invenerit, qui te invitavit, dicat tibi: Amice, ascende superius. Tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibus, quia omnis, qui se exaltat, humiliabitur: Et qui se humiliat, exaltabitur.* Sequatur ergo & ipse hoc consilium, & libenter amplectatur infimum locum omnibus, ut à Christo audire mereatur: Alceus superius, saltem quoad perfectionis gradum; nam uti S. Ambrosius rectè dixit: *Quisquis cupit divitiarum tenere fastigium, humilitatis ima sectetur.* Sed & ipse DEUS S. Birgittæ revelavit, quòd humilitas sit scala, per quam ad cor DEI ascenditur; uti repetit expertus est Frater Urigman ex Dominicana Familia, qui, cùm nullum sibi locum congruum reperire potuisset, nisi in profundo inferno sub ipsomet

libero, hanc è cælo vocem accepit: Citò huc acce-
dit ad thronum altissimum in cor DEI. Hinc re-
tè hortatur S. Augustinus: *Altus est DEVS; hu-
milia te, & descendit ad te: erigis te, & fugit à te.*
*Quare? quoniam excelsus est, & humilia de proxi-
mo aspicit, ut attollat, & bonis repleat: alta, id est,
superba de longè cognoscit, ut deprimat.*

CXV. Tertio illi æstimationem officiorum vi-
tium ingenerare studeat, eumque in finem indicet,
quod S. Basilius c. 24. constit. Monast. pronunciat:
*Intelligendum est, inquit, debere pietatis cultorem vi-
tiorum etiam officia, magno cum studio, magna cum ala-
critate suscipere, scientem, nihil minutum esse, quod
DEI causà fiat, sed grande & spirituale, & ejusmodi,
quod cælum nobis & caelestia præmia conciliet. Quod
Gregorius etiam exemplo Davidis confirmans, Ec-
cl. inquit, quem Dominus singulariter cunctis prætulit,
se sub Domino, & exequando minimis, & abjecta
exhibendo contemnit. Non potestas regni ad memoriam
reducitur, non subjectorum oculis saltando vilescere
metuit, non se honore prelatum ceteris ante ejus ar-
tam, qui honorem dederat, recognoscit. Coram DEO
egit vitia vel extrema, ut illa ex humilitate solidaret,
quæ coram hominibus egerat. Quid de ejus factis ab
alijs sentiatur, ignoro, ego David saltantem plus stupeo,
quam pugnantem: pugnando quippe hostes subdidit;
saltando autem coram Domino semetipsum vicit.*

CXVI. Quarto illi ostendat, quot & quanta alia
adhuc privilegia officijs minimis competant; nam i.
pet ea quis DEO magis placet, tanquam servus fide-
lis, qui etiam in minimis fidelitatem ostendit, &
omnem amorem & commodum proprium extirpat.

2. Ea Christi, & Sanctorum exemplis (quibus ad novissimum locum amplectendum hortabantur) magis conformia sunt. 3. Proximum magis ædificant, & ad amorem mutuum incitant, dum quæ ipse forsitan alioqui obire deberet, munera suscipimus. Majorem profectus nostri occasionem offerunt, cum quod magis nos humiliamus, & deprimimus, tanto magis in Spiritu proficiamus, & cælestium donorum capaces efficiamur. 5. Majorem animo quiete conciliant; cum ejusmodi minima officia securis, & sine invidia possideantur, sine grandi labore obtentur, & sine dolore amittantur, atque aded verum sit, quod, qui separat pretiosum à vili, quasi os DEI id est, specialiter dilectus sit, ut Jeremiæ c. 15. dicitur.

. P A R S V .
DE TENTATIONIBUS
VARIARUM PERSONARVM.

I. Etsi omnes illæ tentationes, de quibus hæcenus est actum, Personis occurrere soleant, sunt tamen illæ plerumque communes omnibus hominibus, quia verò adhuc multæ supersunt, quæ certo Personarum generi propriæ sunt, speciatim verò Religiosis, Monialibus, Magistratibus, Subditis, Conjugibus, Viduis, Orphanis, Captivis, Damnis ad mortem; ideo pro his quoque breviter arma sunt præparanda, & subministranda, quod in præterita parte præstabitur.

CAPIT.